

FAKTORİNG ŞİRKETLERİNİN ŞÜPHELİ ALACAK SORUNU HALEN DEVAM EDİYOR

Güray ÖĞREDİK
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
MAZARS/DENGE Vergi Bölümü, Kıdemli Müdür

Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Eylül 2014 sayısında yayınlanmıştır.

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere Maliye İdaresi VUK Madde 323 kapsamında (maddenin gerekçesine dayanarak) şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi için söz konusu alacağın daha öncesinde hasılat olarak kaydedilen bir işlemde kaynaklanmasını; söz konusu tutarın defter kayıtlarına hasılat olarak kaydedilmiş olması gerektiği görüşündedir. Hatta uzun yıllar boyunca hasılat yazılmadığı için alacak tutarı içinde yer alan KDV için karşılık ayrılması dahi çok defa incelemelerde eleştirilmiş; fakat 5.5.2004 tarihinde yayınlanan 334 sıra no.lu VUK Genel Tebliği ile alacak tutarı içinde yer alan KDV için de karşılık ayrılabilmesi İdare tarafından da kabul edilmişti. Ayrıca son yıllarda Mali İdare vermiş olduğu bazı özgelelerinde defter kayıtlarına hasılat olarak kaydedilmediği halde bazı alacaklar (örneğin avanslar) için ticari faaliyet nedeniyle kaynaklanmış olmaları nedeniyle şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi yönünde görüşler vermeye başlamıştır. Bununla birlikte, Mali İdare güncel tarihli bir özgelesinde halen faktoring şirketleri için hasılat yazılmayan alacak tutarı için şüpheli alacak karşılığı ayrılamayacağı görüşünü tekrarlamaktadır. Oysa bu konuda mükellef lehine vergi mahkemesi ve Danıştay kararları çıkmaya başlamıştır. **(2010 ve 2014 tarihli Danıştay kararlarından yazımızda bahsedilecektir.)** Diğer taraftan bilindiği üzere vergi incelemelerinde ve vergi raporlarında özgelere uyulması zorunluluğu nedeniyle, Mali İdare'nin bu görüşünün vergi müfettişleri üzerinde de ciddi bir etkisi vardır. Sonuçta Yargının mükellef lehine bize göre müstekar hale gelmeye başlamış kararlarına rağmen özgelere nedeniyle vergi incelemelerinde bu konuların yeniden eleştirilmesi zorunluluğu gibi tezat bir durum oluşmaktadır. Yazımızda bu hususlardaki tespit ve görüşlerimizi açıklamaya çalışacağız.

2. MALİ İDARENİN ALACAĞIN HASILAT YAZILMIŞ OLMASI ŞARTI İLE HASILAT YAZILMADIĞI HALDE KDV İÇİN DE KARŞILIK AYRILABİLECEĞİ YÖNÜNDEKİ DÜZENLEMESİ

Aşağıda yer alan 2365 sayılı Kanun gerekçesinden de anlaşılacağı üzere; işletmeye ait ticari ya da zirai kazancın elde edilmesi ve devamlılığıyla ilgili olmayan şahsi alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılamamakta ayrıca, işletme bilançosuna kayıtlı olsa da şahsi kefalet ve teminatlardan doğan alacaklar esas itibarıyla şüpheli alacak kapsamı dışında tutulmaktadır.

*"Karşılık ayrılmak suretiyle, zarara intikal ettirilecek alacağın ticari ve zirai faaliyetin elde edilmesi veya idamesi ile ilgili olması, diğer bir şekilde ifade ile **alacağın daha önce hasılat hesaplana intikal ettirilmiş bulunması gerekmektedir.** Buna rağmen özel alacaklarını tahsil edemeyen bazı tacirlerin bunları ticari defterlerine ithal edip sonradan karşılık ayırmak suretiyle matrahlarını düşürdükleri görülmektedir.*

Bu konudaki vergi kaybını ve ihtilafları önlemek için, karşılık ayrılacak alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi veya idamesi ile ilgili olma şartının madde metninde sarih bir şekilde belirtilmesi uygun görülmüştür"

Kanunun lafzında (VUK Madde 323) alacağın hasılat yazılmış olması gerekliliği yönünde bir şart bulunmamaktadır. Alacağın ticari faaliyet kaynaklı olması ve dava veya icra safhasında olması yeterli görülmüştür. Ancak Maliye bu konuda kanun gerekçesini kanunun lafzı olarak görmekte ve kanunun lafzındaki "alacağın ticari alacak olması" hususundan, alacağın hasılat yazılmış olması gerektiğini sonucunu çıkarmaktadır.

Benzer bir durum gerçekleştirilen satış sonucunda hesaplanan katma değer vergisinin alacak hesaplarına geçirilmesi ancak tahsil edilememesi halinde ortaya çıkmaktadır. Maliye Bakanlığının görüşü mal teslimi ve hizmet ifasından doğan katma değer vergisi hasılat hesaplarıyla ilişkilendirilmediğinden (yani bu tutarın mükellefler açısından bir hâsılat olmamasından) dolayı bu tutar için karşılık ayrılamayacağı şeklindeydi.

Tahsil edilemeyen katma değer vergisine karşılık ayrılıp ayrılamayacağı konusundaki tartışma, Maliye Bakanlığınca yayınlanan 334 sıra no.lu VUK Genel Tebliği ile sona erdirilmiş ve tahsil edilemeyen katma değer vergisi için şüpheli ticari alacaklar karşılığı ayrılabilmesi yönünde açıklama yapılmıştır. Tebliğde aşağıdaki düzenlemeye yer verilmiştir:

“V. KATMA DEĞER VERGİSİ İÇİN ŞÜPHELİ ALACAK KARŞILIĞI AYRILMASI

Bakanlığımıza yansıyan olaylardan, kredili mal veya hizmet satışları üzerinden hesaplanan katma değer vergisinin tahsilinin şüpheli hale geldiği durumda karşılık ayrılıp ayrılamayacağı hususunda tereddüde düşüldüğü görülmüştür.

Vergi Usul Kanununun 323. maddesinde bir alacağın şüpheli alacak olarak değerlendirilmesinde aranılan şartlar gösterilmiştir.

Katma değer vergisi, ekonomik faaliyetlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan ve işletmenin alışları sırasında ödediği, işletme alacaklarının bir unsurunu teşkil eden ve doğrudan doğruya mal (veya hizmet) tesliminden (veya ifasından) kaynaklanan bir alacaktır.

Bu itibarla, katma değer vergisinden kaynaklanan alacak için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi; yukarıdaki madde hükmünde yer alan şartların mevcut olması, alacağın ilgili dönemin kayıtlarına girmesi ve katma değer vergisi beyannamelerinde beyan edilmesi halinde mümkün olacaktır.”

Tebliğe göre, tahsil edilemeyen KDV'den kaynaklanan alacak için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi; VUK Madde 323'de belirtilen şartların mevcut olması durumunda mümkün olacaktır. Bu konu hakkında Mali İdare VUK Madde 323'de değişiklik yapan 2365 sayılı Kanunun gerekçesini (alacağın hasılat yazılmış olması şartı) dikkate almayıp, salt olarak Madde 323'ünden lafzından hareket etmekte ve karşılık ayrılabilmesi için söz konusu tutarın;

- Ekonomik faaliyetlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkması,
- İşletmenin alışları sırasında ödediği (varlıklarında bir azalma olması),
- İşletmenin alacaklarının bir unsuru olması,

- Doğrudan mal teslimi veya hizmet ifasından kaynaklanması

şartlarını aramaktadır. Şüphesiz ki Mali İdare'nin bu konudaki yaklaşımında mükellef lehine müstekar hale gelmiş Yargı kararları da büyük bir etkendi. Keza aşağıda da yer vereceğimiz özelge örneklerinde görüleceği üzere, Mali İdare hemen hemen aynı kriterler ile yine hasılat yazılmamış bazı alacak tutarları için de şüpheli alacak karşılığı ayrılabilceğini özelge bazında kabul etmektedir. Tabii yeri gelmişken sormak gerekmektedir. Faktoring şirketlerinin tahsil edemedikleri alacaklarının yukarıdaki kriterlere uymadığını iddia etmek mümkün müdür? Faktoring şirketi para ticareti yapmaktadır. Bir alacağı satın almakta, müşterisine ödemeyi yapmakta, diğer tarafta vadesi geldiğinde söz konusu alacağı tahsil edemediği durumda ise (yapmış olduğu ödeme nedeniyle varlıkları azaldığı için) zarara uğramakta ve özkaynakları azalmaktadır.

3. HASILAT YAZILMADIĞI HALDE KARŞILIK AYRILMASI KABUL EDİLEN ALACAKLAR

Avanslar ve şüpheli alacak karşılığı:

Vergi İdaresinin konu "avans" olduğunda ise şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi yönünde görüşleri olduğunu görmekteyiz. Bu konu hakkında ulaştığımız oldukça güncel tarihli (yeni özelge sistemi içinde verilmiş) bir özelgede aşağıdaki görüşe yer verilmiştir: (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın, **21.06.2012** tarih ve B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-1952 sayılı özelge.)¹

"Bu itibarla, hizmet taahhüdü karşılığı olarak navlun avansı ödemesinde bulunduğunuz şirketin, taahhüdünü yerine getirmemesi ve 2011 yılında faaliyeti durdurması nedeniyle tahsil imkânı kalmadığını belirttiğiniz alacağınız için yukarıda açıklaması yapılan madde hükümlerini yerine getirdiğiniz takdirde Vergi Usul Kanununun 322 veya 323 üncü maddelerine göre hareket etmeniz mümkün bulunmaktadır. Anılan Kanunun 324 üncü maddesinde ise vazgeçilen alacaklar için borçlu tarafından karşılık ayrılması öngörülmuş olup alacaklı için herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesi nedeniyle anılan madde hükmünün durumunuza uygulanabilmesi mümkün bulunmamaktadır."

Yine avanslar ile ilgili olarak verilen başka bir özelgede aşağıdaki görüşe yer verilmiştir. (Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı'nın, B.07.1.GİB.4.16.17.02-VUK-11-25-183 sayılı ve **23.08.2011** tarihli özelgesi)

"Bu itibarla, ileride teslim alınacak bir hizmet için sipariş avansı niteliğindeki ödemelerin ticari faaliyetin devamı için yapılması ve bu tür ödemelerin Kanununun 323 üncü maddesinde belirtilen şartları haiz olması halinde, bu ödemelerin tahsil edilemediği durumlarda karşılık ayrılması mümkün bulunmaktadır."

Bu açıklamalara göre, yaz sezonunda müşteri göndermek üzere ... Oteline yaptığınız avans mahiyetindeki ödemelerin ticari faaliyetinizin devamı için yapıldığı anlaşıldığından, ticari bir alacak niteliği kazanan bu tür ödemeleriniz için Vergi Usul Kanununun 323 üncü

¹ Güray Öğredik, "Şüpheli Ticari Alacak Karşılığı Ayrılması Gereken Dönem, Alacağın Hasıllar Yaratan Bir İşlemden Kaynaklanması Zorunluluğu, Karşılık Ayrılması Sonrası Alacağın Takip Edilmesi ve İflas Ertelemesi Hükümleri Açısından Şüpheli Alacak Karşılığı Hakkında Özellik Arz Eden Durumlar", Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Ocak 2013

maddesinde belirtilen diğer şartlarında sağlanması halinde icra takibine başladığınız yıl karşılık ayırmanız mümkündür.”

Bu özeldeler www.gib.gov.tr özeldge havuzunda kayıtlıdır. Dolayısıyla avanslarda şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi açısından (yazımızın son bölümünde yer vereceğimiz Kanuni ve İdari düzenlemeler gereği) vergi incelemelerinde vergi müfettişlerini de bağlamaktadır kanaatindeyiz.

Görüldüğü üzere, ileride alınacak bir hizmet için verilen (**hâsılat doğurucu bir işlem den kaynaklanmayan**) avansın, avansı alan işletmenin taahhüdünü yerine getirmemesi durumunda, VUK Madde 323 kapsamında değerlendirilebileceği; bir diğer söyleyişle avans için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesi yönünde görüş verilmiştir. Aynı yorumun, faktoring firmaları açısından yapılmaması ise soru işaretleri uyandırmaktadır?

Bize göre (**VUK madde 323'e hasılat şartı açıkça yazılmadığı sürece**) ticari faaliyet kapsamında, ticaret yapmak için, ticareti devam ettirmek için, ticari hayatın genel kabul görmüş kuralları için oluşan ve muvazaa içermeyen her türlü alacak (mal veya hizmet alımı için verilen avanslar, faktoring firmalarının komisyon gelirleri haricinde tamamını tahsil edemedikleri alacakları, iş avansları...v.d.) için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmelidir.

4. FAKTORİNG SEKTÖRÜNDEKİ ŞÜPHELİ ALACAK SORUNUNDA SON YILLARDAKİ GELİŞMELER

Maliye İdaresi'nin konuya yaklaşımı karşılık ayrılabilen azami tutarın daha önce hâsılat yazılan faiz ve komisyon tutarı kadar olabileceği yönünde olmuştur. Örneğin: Faktoring firması devraldığı 1.000.000 TL tutarındaki alacak için alacağını devreden tarafa 900.000 TL ödeme yapmıştır. Geriye kalan 100.000 TL ise faktoring firmasının hâsılat kaydettiği faiz ve komisyon geliridir. İşte bu 1.000.000 TL vadesi geldiğinde borçlusu tarafından ödenemez ise ve faktoring firması alacağı devreden taraftan tahsilât yapamayıp da konuyu yargıya intikal ettirirse, Maliye İdaresi'nin görüşüne göre ayıracağı şüpheli alacak karşılığının sadece 100.000 TL tutarındaki kısmı vergiye tabi kazançtan indirilebilecektir.

Vergi incelemesine alınan bir faktoring firmasında da şüpheli alacak işlemleri bu şekilde eleştirilmiş ve cezalı tarhiyat yapılmıştır. Konuyu yargıya intikal ettiren faktoring firması İstanbul 6. Vergi Mahkemesi'nin aleyhine vermiş olduğu kararı Danıştay'da temyiz etmiştir.²

Danıştay 4. Dairesinin, **15.06.2010** tarihli ve E.2009/2277 – K.2010/3654 sayılı kararının özeti aşağıdaki gibidir.

“30.09.1983 tarih ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3.üncü maddesinin (c) bendinde faktoring şirketi, mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsili üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlayan şirket olarak tanımlanmıştır.

Davacı şirket, kredili satış yapan firmaların, bu satışlardan doğan alacak haklarını temellük ederek finansal bir faaliyet yürütmektedir. Faktoring anlaşması ile satıcı firmanın gerçekleştirdiği kredili satışlardan doğan alacakların vadesinde tahsili, satıcı firmaya kredili satış tutarının belli oranında kredi verilmesi, müşterilerin mali durumlarının takibi gibi

² MAZARS/DENGE, Sirküler No: 2010/117, Tarih: 07.09.2010

işlemler gerçekleştirmektedir. Faktoring sözleşmelerinin rücu edilebilir nitelikte olması halinde tahsil gerçekleşmeyen alacaklar için müşteriye rücu etme hakkı saklı olmakla beraber, eğer şirket, **alacağını müşteriden de tahsil edemez ise risk üstünde kalmaktadır.** Dolayısıyla, davacı şirketin faaliyet alanı ile ilgili olup, gerek asıl borçludan gerek müşterisinden tahsil edemeyip icra takibine başladığı faktoring alacaklarının ticari kurallara uygun olarak ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 323.ncü maddesinde belirtildiği şekliyle ticari kazancının elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu durumda, ticari faaliyetin bir unsuru olan ve icra yoluyla takip edilen alacaklara ilişkin olarak Kanunda öngörülen şüpheli alacak karşılığı ayırma koşulları olayda gerçekleşmiş olup, davacının imzaladığı faktoring sözleşmelerinin geri dönülebilir nitelikte olduğu ve söz konusu alacakların hasılat olarak kayıtlara intikal ettirilmediği gerekçesiyle karşılık ayrılmayacağı ileri sürülerek yapılan tarhiyatta ve bu tarhiyata karşı açılan davayı reddeden Vergi Mahkemesi kararında yasaya uyarlık bulunmamaktadır.

Görüldüğü üzere Danıştay 4. Dairesi, faktoring firmasının kanunla tanımlanmış faaliyetleri neticesinde oluşan ve VUK Madde 323 kapsamında dava ve icra safhasına gelen alacaklarını "ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili" bulmuş; alacağın hasılat yazılması şartının aranılmayacağına hüküm vermiştir.

Bununla birlikte Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından konuya ilişkin olarak Faktoring Derneği'ne verilen **12.09.2011** tarihli yazıda, Danıştay'ın yukarıdaki kararının aksine görüş verildiği görülmektedir. Yazıda, şüpheli alacak ayrılmak istenen tahsil edilemeyen alacağın öncelikle hasılat hesaplarına girmiş olması gerektiği belirtilmiş, yazının devamında "**İşletmenin sonuç hesaplarını etkilemeyen, yani daha önce karın teşekkülünü etkilememiş bir alacağın karşılık ayrılarak zarar yazılması mümkün değildir.**" dendiikten sonra "**Bu açıklamalara göre hasılat kaydedilmeyen alacaklara şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmadığından, faktoring şirketlerinin hasılat kaydetmedikleri alacakları için şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün değildir.**" şeklinde görüş verilmiştir.³ Söz konusu **12 Eylül 2011** tarihli ve 085399 sayılı görüş yazısının ilgili bölümlerinde;

"... Diğer taraftan bir alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması için işletme kayıtlarına **hasılat olarak girmesi veya ticareti yapılacak mal veya hizmetin maliyetiyle ilgisi olması** gerekir. ... şüpheli alacağın karşılık ayrılarak zarar yazılabilmesi için **karın oluşumunu etkilemiş, yani daha önce tahakkuk esasına göre hasılat hesaplarına intikal ettirilmiş** olması gerekmektedir.

... Yukarıda yapılan açıklamalara göre, **hasılat kaydedilmeyen alacaklara şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmadığından, faktoring şirketlerinin hasılat kaydetmedikleri alacakları için şüpheli alacak karşılığı ayırması mümkün değildir.**"

şeklinde görüş bildirmiştir. Söz konusu muktezada belirtilen görüş, Danıştay 4. Dairesinin kararının aksine bir görüş olduğundan, bu durum faktoring şirketlerinde şüpheli alacak karşılığı uygulamasında vergi idaresi ile mükellefler arasındaki ihtilafların devam edeceğini göstermektedir.⁴

³ M. Fatih, Köprü; "Şüpheli Alacak İçin Hasılat Kaydedilme Şartı Var mı?"

http://www.vergidegundem.com/tr_TR/blog?blogid=485332 (Aktaran: Güray Öğredik, a.g.m.)

⁴ <http://www.vergidegundem.com/tr/circularDetails?circularId=376593> (Erişim: 1.6.2014)

Son olarak ise **2013/Eylül** tarihli olarak www.gib.gov.tr sitesindeki özelge havuzunda aşağıdaki özelge yayınlanmıştır:

“T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIğI
İSTANBUL VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIğI
Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü

Sayı : 11395140-105[323-2012/VUK-1- . . .]-1389

02/09/2013

Konu : Faktoring şirket tarafından Vergi Usul Kanunu dışındaki Kanunlara göre ayrılan karşılıkların giderleştirilmesi.

İlgide kayıtlı özelge talep formunda, Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesinde sayılı şartlara uygun alacaklar için şüpheli alacaklar hesabınızda; bu maddeye uygun olmayan tahsil edemediğiniz alacaklar için ise Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman şirketlerince Alacakları için Ayrılabacak Karşılıklara ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ uyarınca karşılık ayırdığınız, karşılık ayrılan bu alacakların içinde müşteri, cirolar ve kefillere karşı tüm yasal takipler yapılmasına rağmen tahsiline imkan kalmayan alacakların bulunduğu belirtilerek, bu alacakların aktif toplamınızı gereksiz yere yükselttiğinden bahisle süresi 1 yılı aşan anılan madde ve tebliğ kapsamında karşılık ayrılan alacakların bilanço hesabından çıkartılarak nazım hesaplarda takip edilmesi ve bu alacaklara ilişkin tahsilat yapılması durumunda bilanço hesaplarına geri alınıp ilgili gelir hesabında kayda alınıp alınamayacağı hususunda Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesinde "Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

1-Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;

2-Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar;

şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerleme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar-zarar hesabına intikal ettirilir." hükmü yer almaktadır.

Bu madde hükmünden anlaşıldığı üzere bir alacağın şüpheli hale gelebilmesi için alacak dava veya icra safhasında bulunmalı ya da yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklardan oluşmalıdır.

Diğer taraftan, bir alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması için işletme kayıtlarına **hasılat olarak girmesi VEYA ticareti yapılacak mal veya hizmetin maliyetiyle ilgisi olması** gerekir.

Ayrıca, 284 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde 323 üncü maddede düzenlenen dava veya icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklarla ilgili olarak alacağın ilgili yılın kayıtlarına bir gelir unsuru olarak girmiş bir başka ifade ile hasılat kaydedilmiş ve katma değer vergisi beyannamelerinde beyan edilmiş olması gerektiği açıklanmıştır.

Şüpheli alacak karşılığı ayırıp bunu gider kaydetme imkânının sadece ticari ve zirai işletmelere tanınmış olmasının nedeni ticari ve zirai kazançlarda, elde etmenin tahakkuk esasına bağlanmış olmasıdır. Bunun sonucu olarak, ticari ve zirai işletme bünyesinde satılan mal ve hizmetin bedeli henüz tahsil edilmeden hasılatla intikâl ettirilmekte ve dönem kârının oluşumunu etkilemektedir. Satış bedeli veya hasılatın henüz alacak aşamasında iken kârın hesaplanmasında dikkate alınmış olması, sonradan bunların işletme tarafından tahsilinin şüpheli hale gelmesi durumunda dönem kârının fazla hesaplanması sonucunu doğuracaktır. Bu durumun giderilmesi için, alacağın işletmeye girme ihtimalinin kaybolduğu anda zarar yazılması zorunludur. Kısaca, şüpheli alacağın zarar kaydı, kazanç tespitindeki tahakkuk esasını düzenleyen bir esastır. Buna göre, **şüpheli alacağın karşılık ayrılarak zarar yazılabilmesi için kârın oluşumunu etkilemiş, yani daha önce tahakkuk esasına göre hasılat hesaplarına intikal ettirilmiş olması gerekmektedir.**

Ayrıca, anılan maddede değişiklik yapan 2365 sayılı Kanununun 55 inci maddesinin gerekçesinde ise "...Karşılık ayrılmak suretiyle, zarara intikal ettirilecek alacağın ticari ve zirai faaliyetin elde edilmesi veya idamesi ile ilgili olması, diğer bir şekilde ifade ile alacağın daha önce **hasılat hesaplarına intikal ettirilmiş** bulunması gerekmektedir...." ifadesine yer verilmiştir.

Bu açıklamaya göre şüpheli alacak ayrılmak istenen **tahsil edilemeyen alacağın öncelikle hasılat hesaplarına girmiş olması gerekmektedir.** Bu durumda işletmenin sonuç hesaplarını etkilemeyen, yani daha önce **kârın teşekkülünü etkilememiş bir alacağın karşılık ayrılarak zarar yazılması mümkün değildir.**

Yukarıda yapılan açıklamalara göre, hasılat kaydedilmeyen alacaklara şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmadığından, **FAKTÖRİNG ŞİRKETLERİNİN HASILAT KAYDETMEDİKLERİ ALACAKLARI İÇİN ŞÜPHELİ ALACAK KARŞILIĞI AYRILMASI MÜMKÜN DEĞİLDİR.**

Öte yandan, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında, kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı; ikinci fıkrasında ise safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 38 inci maddesinde, bilanço esasına göre ticari kazancın, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olduğu; bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce işletmeye ilave olunan değerlerin bu farktan indirileceği, işletmeden çekilen değerlerin ise farka ilave olunacağı; ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile bu Kanun'un 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine uyulacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, tespit edilecek kurum kazancından Kurumlar Vergisi Kanununun 8 inci maddesi ile Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinde yer alan giderler indirilebilecek olup Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinde, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ayrılan amortismanların ticari kazancın tespitinde gider olarak indirim konusu yapılabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıda yer alan hüküm ve açıklamalara göre; Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesi gereğince ayrılan karşılıklarını Gelir Vergisi Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendine göre gider olarak indirim konusu yapmanız mümkün bulunmakta olup **Vergi Usul Kanunu dışındaki mevzuata göre yani "Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Alacakları için Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ"** uyarınca ayırdığınız karşılıkları, kurum kazancınızın tespitinde gider olarak indirilmesi mümkün değildir. Şayet kurum kazancınızın tespitinde gider olarak dikkate alınmış ise bu tutarın kanunen kabul edilmeyen gider olarak geçici vergi ve kurumlar vergisi beyannamelerinize ithal edilmesi gerekmektedir.”

Özelge analiz edilecek olursa kendi için tutarsız açıklamalar olduğu görülecektir. Özelgenin giriş bölümünde “Diğer taraftan, bir alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması için işletme kayıtlarına **hasılat olarak girmesi VEYA ticareti yapılacak mal veya hizmetin maliyetiyle ilgisi olması** gerekir.” açıklamasına yer verilmiştir. Dikkat edilecek olursa, bugüne kadar şüpheli alacak görüşünde sürekli bir şekilde alacağın ticari bir alacak olması “VE” hasılat yazılmış olması şartlarını birlikte dikkate alan İdare, bu özeldede hasılat yazılmasını şartını “VEYA” şeklinde belirtmiş; cümlemin devamında “**ticareti yapılacak mal veya hizmetin maliyetiyle ilgisi olması**” şeklinde yeni bir kriter oluşturmuştur. Bu tanım ise avansları işaret etmektedir. Keza, avans olarak verilen bedeller satın alınacak mal veya hizmetin maliyetine ilişkin olarak peşin ödenmiş bedellerdir. Keza yukarıdaki bölümlerde Maliye’nin avanslar için şüpheli alacak karşılığı ayrılabilceği yönündeki iki özeldesine yer vermiştik.

Özelgenin devam eden bölümlerinde ise bu defa (özelge faktoring şirketine verildiği için olsa gerek) hasılat yazma şartları defalarca ve farklı şekillerde vurgulanmıştır.

Şu soruyu sormak gerekmektedir: **Faktoring şirketlerinin, müşterilerine ödedikleri bedeller (temlik aldıkları alacaklar) yaptıkları işin maliyeti değil midir?**

Bu konuyla ilgili olarak Sayın Leon Aslan Coşkun’un Fortune Dergisi’nin Kasım 2009 sayısında yayınlanan yazısından geniş bir ölçüde alıntı yapmak istiyoruz.⁵

“Temel faaliyet konuları itibariyle, ihtiyaç duyan firmalara finansal kaynak sunan **faktoring şirketlerinin özsermayeleri büyük oranda bu hizmetleri karşılığında temlik aldıkları alacaklara dayanmaktadır. Bu nedenle tahsil edilememesi halinde söz konusu alacakların karşılık ayırmak suretiyle vergi matrahından indirilmesi faktoring şirketleri için yaşamsal bir öneme sahiptir.** Tahsil edilemeyen alacakların vergi matrahından indirilmesi Vergi Usul Kanunu’nda 323. maddede şüpheli alacak karşılığı ayırmak şeklinde düzenlenmiştir. Faktoring şirketlerinin devraldıkları alacakların tahsilatında karşılaşılabilecekleri bir sorun, doğrudan bu şirketlerin özsermayelerini etkiler. Aynı şey, mevduat toplayan ve bu mevduatı kredi şeklinde ihtiyaç duyan ekonomik birimlere dağıtan bankalar için de geçerlidir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 53. maddesi ve bu konuya ilişkin yönetmelik ile bankaların

⁵ Leon Aslan Coşkun, MAZARS/DENGE Yönetim Kurulu Başkanı, “Faktoringcilerin Vergi Sıkıntısı”, Fortune, Kasım 2009, <http://www.mazarsdenge.com.tr/publishDocument.php?id=2399>

alacakları için çok gelişmiş bir karşılık sistemi düzenlenmiştir. Buna göre, bu alacakların kalitesinin düşme olasılığı belirlediği anda bankalara karşılık ayırma yükümlülüğü getirilmiş, bu karşılıklardan bir kısmının kurumlar vergisi matrahından indirilmesine izin verilmiştir. Bankalara gösterilen bu özeni ne yazık ki faktoring şirketleri için görememekteyiz. Örneğin faktoring şirketi mal veya hizmet satışından doğmuş ve vadesine 6 ay kalmış 1.000 TL'lik bir senedi veya çeki 900 TL'ye satın almakta ve aradaki 100 TL'lik fark ise faktoring şirketi tarafından hasılat yazılmaktadır. Senedin vadesinde ödenmemesi halinde faktoring şirketi kayba uğramış olacaktır. Senedin geri dönülebilir ya da dönülemez olması fark etmez, nihayetinde senet tahsil edilememiştir. Aslında öz sermaye 1.000 TL tutarında azalmıştır. Ancak gelir idaresinin yukarıda belirtilen tutumu söz konusu azalmayı dikkate almamakta, bilakis üzerinden fazladan vergi tarh edilmesine yol açmaktadır. Bu durum matrahın nasıl tespit edileceğine dair gelir ve kurumlar vergisi kanunlarının düzenlemelerine aykırıdır. Zira gelir ve kurumlar vergisi düzenlemelerine göre kurumlar vergisi matrahı dönem başı özsermaye ile dönem sonu özsermaye arasındaki farktır. Yukarıda belirtilen tutarda alacağın tahsil edilememesi, kurumun dönem sonundaki özsermayesinin dönem başındaki özsermayesine göre anılan tutar kadar azalmasına anlamına gelmektedir. Bu azalma dikkate alınmadığı an kurumdan fazladan vergi alınmış olmaktadır.”

Factoring Şirketleri “Factoring İşlemi” Dışında Ticari Faaliyet Yapamaz⁶

Factoring şirketleri “Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik” hükümleri çerçevesinde faaliyetlerini yürütmekte olup; söz konusu Yönetmelik gereği, factoring şirketleri ana faaliyet konuları olan factoring işlemi dışında başka faaliyette bulunamazlar. Aynı maddenin 2. fıkrasında ise factoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler. Factoring işlemi müşterinin factoring şirketine temlik ettiği alacak veya verdiği teminat niteliğindeki kıymetli evraklardan dolayı borçtan kurtulmadığı, ancak nihai ödemenin yapılması ile borçtan kurtulduğu bir factoring işlemidir. Bu işlemde müşteri herhangi bir alacağını factoring şirketine temlik ettiği ve karşılığında ön ödeme aldığı anda “factoring şirketi açısından alacak” müşteri açısından da “borç” tüm hukuki sonuçları ile tam olarak doğmakta ve şirket aktifine işlenmektedir. Bu nedenle factoring işleminde “factoring şirketinin alacağı” açısından hiçbir belirsizlik/geçicilik durumu söz konusu olamaz.

5. GÜNCEL TARİHLİ VERGİ MAHKEMESİ VE DANIŞTAY KARARLARI

İstanbul 3. Vergi Mahkemesi'nin E:2010/603 K:2011/2746 sayılı kararında: Davacı Factoring şirketinin şüpheli alacak karşılığı ayırması için hâsılat yazılma şartı bulunmadığına karar verilmiştir.⁷

“Dava konusu uyuşmazlığın şüpheli alacaklar ile ilgili kısmı ile ilgili tarh edilen kurumlar vergisi matrahı hususunda, ticari faaliyetin bir unsuru olan ve icra yoluyla takip edilen alacaklara ilişkin olarak Kanunda öngörülen şüpheli alacak karşılığı ayırma koşullarının olayda gerçekleştiği ve davacının imzaladığı factoring sözleşmelerinin geri dönülebilir nitelikte olduğu bu nedenlerden dolayı da söz konusu alacakların hasılat olarak kayıtlara intikal ettirilmediği gerekçesiyle karşılık ayırlamayacağı ileri sürülerek...TL'nin kurumlar vergisi matrahına ilave edilmesinde yasaya uyarlık bulunmamaktadır.”

⁶ Abdulkadir Kahraman, <http://www.ozdogrular.com/content/view/21289/176/> (Erişim: 1.6.2014)

⁷ Abdulkadir Kahraman, a.g.m.

Danıştay 4. Dairesinin, 15.06.2010 tarihli ve E.2009/2277 – K.2010/3654 sayılı kararında: Davacı Faktoring şirketinin şüpheli alacak karşılığı ayırması için hâsılat yazılma şartı bulunmadığına karar verilmiştir.

*“Faktoring sözleşmelerinin rücu edilebilir nitelikte olması halinde tahsili gerçekleşmeyen alacaklar için müşteriye rücu etme hakkı saklı olmakla beraber, eğer şirket, **alacağını müşteriden de tahsil edemez ise risk üstünde kalmaktadır.** Dolayısıyla, davacı şirketin faaliyet alanı ile ilgili olup, gerek asıl borçludan gerek müşterisinden tahsil edemeyip icra takibine başladığı faktoring alacaklarının ticari kurallara uygun olarak ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 323.ncü maddesinde belirtildiği şekliyle ticari kazancının elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.*

Bu durumda, ticari faaliyetin bir unsuru olan ve icra yoluyla takip edilen alacaklara ilişkin olarak Kanunda öngörülen şüpheli alacak karşılığı ayırma koşulları olayda gerçekleşmiş olup, davacının imzaladığı faktoring sözleşmelerinin geri dönülebilir nitelikte olduğu ve söz konusu alacakların hasılat olarak kayıtlara intikal ettirilmediği gerekçesiyle karşılık ayrılmayacağı ileri sürülerek yapılan tarhiyatta ve bu tarhiyata karşı açılan davayı reddeden Vergi Mahkemesi kararında yasaya uyarlık bulunmamaktadır.”

İstanbul 5. Vergi Mahkemesi’nin 31.5.2012 tarih ve E:2011/1277 K:2012/1504 sayılı kararında: Davacı faktoring şirketinin alacağının ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olduğu, söz konusu alacağın ayrıca hasılat yazılması şartının aranılmayacağı; gerek asıl borçlu gerekse müşteri nezdinde tahsil edilmeyen alacağın riskinin davacı faktoring şirketine ait olduğu ve asıl borçlu ve müşteri nezdinde icra takibi başlatılmışsa VUK Madde 323 kapsamında şüpheli alacak karşılığı ayrılabilmesine karar verilmiştir.

*“...davacı şirketin, kredili satış yapan firmaların, bu satışlardan doğan alacak haklarını temellük ederek finansal bir faaliyet yürüttüğü, faktoring anlaşması ile satıcı firmanın gerçekleştirdiği kredili satışlardan doğan alacakların vadesinde tahsili, satıcı firmaya kredili satış tutarının belli oranında kredi verilmesi, müşterilerin mali durumlarının takibi gibi işlemler de gerçekleştirdiği; **faktoring sözleşmelerinin rücu edilebilir nitelikte olması halinde, tahsili gerçekleşmeyen alacaklar için müşteriye rücu etme hakkı sakla olmakla beraber şirket, alacağını müşteriden de tahsil edemez ise riskin üstünde kalacağı,** dolayısıyla davacı şirketin faaliyet alanı ile ilgili olup, gerek asıl borçlusundan gerek müşterisinden tahsil edemeyip icra takibine başladığı faktoring alacaklarının ticari kurallara uygun olarak ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 323. maddesinde belirtildiği şekliyle, **ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olduğu, bu haliyle ticari faaliyetin bir unsuru olan ve icra yoluyla takip edilen alacaklara ilişkin olarak Kanunda öngörülen şüpheli alacak karşılığı ayırma koşulları olayda gerçekleşmiş olup,** davacının imzaladığı faktoring sözleşmelerinin geri dönülebilir nitelikte olduğu ve söz konusu alacakların hasılat olarak kayıtlara intikal ettirilmediği gerekçesiyle karşılık ayrılmayacağı ileri sürülerek yapılan tahakkukta hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.”*

Davalı İdare yukarıdaki bu kararı temyiz etmiş, temyiz mercii olan Danıştay 4. Dairesi ise aşağıdaki hükmü vermiştir.

Danıştay 4. Dairesinin, 23.1.2014 tarihli ve E.2012/7099 – K.2014/407 sayılı kararında:
İstanbul 5. Vergi Mahkemesinin karar metnindeki gerekçeleri tekrarladıktan sonra, temyiz isteminin reddine karar vermiştir.

“.....İstanbul 5. Vergi Mahkemesinin 31.05.2012 günlü ve E.2011/1277 K.2012/1504 sayılı kararıyla;.....davacı şirketin faaliyet alanı ile ilgili olup, gerek asıl borçlusundan gerek müşterisinden tahsil edemeyip icra takibine başladığı faktöring alacaklarının ticari kurallara uygun olarak ve Vergi Usul Kanununun 323. maddesinde belirtildiği şekilde ticari kazancın elde edilmesiyle ilgili olduğu, bu haliyle ticari faaliyetin bir unsuru olan ve icra yoluyla takip edilen alacaklara ilişkin olarak Kanunda öngörülen karşılık ayırma koşullarının olayda gerçekleştiği anlaşıldığından, tahakkuk işleminin dava konusu kısmında hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Davalı İdare, hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını istemektedir.

.....
Temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar, bozulması istenilen kararın dayandığı gerekçeler karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak durumda görülmemiştir.”

İstanbul 7. Vergi Mahkemesi 26.04.2012 tarihli ve E.2010/1977 K. 2012/1193 sayılı ve İstanbul 6. Vergi Mahkemesi 22.3.2013 tarih ve E.2012/1513 K. 2013/714 sayılı kararlarında yukarıda yer verilen İstanbul 5. Vergi Mahkemesinin karar metnine aynen yer vermiştir.

6. ÖZELGELERİN VERGİ İNCELEMELERİNE OLAN BÜYÜK ETKİSİ

Aşağıda yer vereceğimiz açıklamalardan görüleceği üzere, vergi incelemelerinde artık özelgelerin neredeyse “**kanun hükmünde**” (!) etkisi olduğunu söylemek pek yanlış olmayacaktır.

VUK'nun 140. maddesinin ikinci fıkrasında “*Vergi Müfettişleri ile Vergi Müfettiş Yardımcıları tarafından düzenlenen vergi inceleme raporları, işleme konulmak üzere ilgili vergi dairesine tevdi edilmeden önce, ... oluşturulacak rapor değerlendirme komisyonları tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve **özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir.** İncelemeyi yapanla komisyon arasında uyumsuzluk oluşması halinde uyumsuzluğa konu **vergi inceleme raporları** üst değerlendirme mercii olarak, Maliye Bakanlığınca belirlenen tutarları aşan tarhiyat önerisi içeren vergi inceleme raporları ise doğrudan, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde bir Başkan Yardımcısının başkanlığında dört grup başkanından oluşan beş kişilik merkezi rapor değerlendirme komisyonu tarafından vergi kanunları ile bunlara ilişkin kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, sirküler ve **özelgelere uygunluğu yönünden değerlendirilir.**” hükmü yer almaktadır.*

Bu düzenlemeye göre, özelgeleri dikkate almadan; sadece diğer kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülerleri dikkate alınarak yazılan vergi inceleme raporları, rapor değerlendirme komisyonlarında özelgelere uygunluk açısından değerlendirilmeye tabii tutulmak ve özelgelere aykırılık varsa rapor olumsuz olarak değerlendirilmek zorundadır. Bu düzenleme ile mükelleflerin diğer mükelleflere verilmiş olan özelgelere yer alan görüşlere uygun olarak vergi uygulamalarını belirlemeleri gibi bir durum ortaya çıkmıştır.

425 Sıra No.lu VUK Genel Tebliğinde; “.... vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar inceleme neticesinde tanzim edecekleri raporlarda vergi kanunlarıyla ilgili kararname, tüzük,

yönetmelik, genel tebliğ ve sirkülere aykırı hususlara yer veremeyecekler, dolayısıyla da bu düzenlemelere aykırı olarak tarhiyat öneremeyeceklerdir. Ancak, bu raporların intikal ettirildiği Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer rapor değerlendirme komisyonları, **raporları değerlendirirken yukarıda zikredilen mevzuata ilave olarak Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş olan özelgelere uygunluk kistasını da tatbik edeceklerdir.**

Rapor değerlendirme komisyonları raporları özelgelere uygunluk yönünden değerlendirirken eleştiri konusu yapılan hususla ilgili olan ve Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş özeldeleri dikkate alacak ve varsa adına rapor düzenlenen mükellefe verilmiş özelve ile sınırlı kalmayacaktır. Raporda, özeltede yer alan görüş aksine bir tenkit varsa rapor olumsuz değerlendirmeye konu edilecek ve 31/10/2011 tarihli ve 28101 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Rapor Değerlendirme Komisyonlarının Oluşturulması ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in ilgili hükümlerine göre işlem yapılacaktır. Olumsuz değerlendirmenin yapılabilmesi için özeltede yer alan görüşün tam olarak raporda tenkid edilen konuyla ilgili olması diğer bir ifadeyle verilen izahatın aynı durumda olan tüm mükellefler bakımından uygulanabilir olması gereklidir. Ayrıca, rapor değerlendirme komisyonunun dikkate alacağı özeltelin ilgili konuda Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş en güncel özelve olması gerektiği tabiidir.” açıklaması yapılmıştır.

Söz konusu tebliğin uygulanmasına yönelik olarak yayımlanan 63 No.lu VUK Sirkülerinde ise; “Sözü edilen Tebliğde vergi inceleme raporlarının intikal ettirildiği Merkezi Rapor Değerlendirme Komisyonu ile diğer rapor değerlendirme komisyonlarının, vergi inceleme raporlarını değerlendirirken Gelir İdaresi Başkanlığınca verilmiş olan özelgelere uygunluk kistasını da tatbik edecekleri açıklamasına yer verilmiştir.

Mezkûr Tebliğ uyarınca rapor değerlendirme komisyonları tarafından 213 sayılı Kanunun 413 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında hüküm altına alınan komisyon marifetiyle oluşturulan özeldeler dikkate alınacaktır. Ayrıca, söz konusu komisyon tarafından oluşturulmuş sirküler veya özeldeler ile konu, kapsam ve ilgili olduğu mevzuat bakımından tamamen aynı mahiyeti taşıyan bir hususta sirküler veya özeldelere uygun olarak Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatı tarafından doğrudan verilen özeldelerin de bu kapsamda olduğu tabiidir.” açıklamasına yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi vergi müfettişleri yaptıkları incelemelerde tespit ettikleri hususlar hakkında Gelir İdaresi Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatı tarafından verilmiş özeldelere uymak zorundadır. Konumuz açısından bu durum bizi bir çıkmaza götürmektedir. Çünkü bir faktöring şirketini vergi incelemesine alan vergi müfettişi, bu şirketin şüpheli alacak işlemlerini yukarıda yer verdiğimiz ilgili özelve gereği eleştirmek zorundadır. Diğer taraftan, faktöring şirketlerinin yaptıkları şüpheli alacak uygulamasının VUK Madde 323'e uygun olduğu yönünde vergi yargısı kararları ile müstekar hale gelmiştir. Bu durumda müfettiş rapor yazmak, vergi dairesi rapora istinaden tarhiyat yapmak, mükellef ise yargı yoluna başvurarak bu tarhiyatı kaldırmak zorunda kalacaktır. Bu durumda gerek Mali İdare gerekse mükellef tarafından gereksiz bir zaman ve emek kaybı ile israftan başka bir şey değildir!

7. SONUC:

Görüldüğü üzere vergi yargısının (gerek ilk derece yargı mercii olarak vergi mahkemeleri gerekse temyiz makamı olarak Danıştay'ın) faktöring şirketlerinin tahsil edemedikleri alacaklarının tamamı üzerinden VUK Madde 323 kapsamında şüpheli alacak karşılığı ayırabileceklerine dair kararları (2010 ila 2014 arasında açıklanan kararlardan yukarıda

örnekler verilmiştir) müstekar hale gelmiştir. Buna rağmen Mali İdare 2013/Eylül tarihli özelgesinde halen vergi yargısının aksine görüş açıklamıştır.

Yukarıdaki değerlendirmelerimiz ve yargı içtihatları doğrultusunda faktoring şirketlerinin “şüpheli alacak karşılığı” sorununun artık kalıcı; uygulama ve yargı kararları ile paralel bir şekilde çözülmesi gerekmektedir kanaatindeyiz. Aksi halde vergi müfettişleri incelemelerinde özelgelere uymak zorunda kaldıkları için bu konuyu sürekli eleştirmek, mükellefler ise dava açarak tarhiyatı yargı nezdinde bozmak zorunda kalacaklardır. Bu ise gereksiz bir zaman, emek ve bütçe israfından başka bir şey değildir!

Çözüm yolu olarak, Maliye Bakanlığı'nın tıpkı tahsil edilemeyen (hasılat yazılmamış) KDV'de olduğu gibi faktoring alacaklarının tamamı üzerinde şüpheli alacak karşılığı ayrılabilceği yönünde bir genel tebliğ yayınlamasının veya hasılat yazılmayan ancak ticari faaliyet ile bağlantılı olarak ortaya çıkan avans mahiyetindeki alacaklarda olduğu gibi konuyu değerlendirerek faktoring işlemlerinde şüpheli alacak karşılığı ayrılmasına dair özelge bazındaki görüşünün güncellenmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz.